

Nr 55

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1929:77) om trafikförsäkring å motorfordon.

Genom en den 7 november 1969 dagtecknad proposition, nr 157, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag**om ändring i lagen (1929:77) om trafikförsäkring å motorfordon**

Härigenom förordnas, att 11 § lagen (1929:77) om trafikförsäkring å motorfordon skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

11 §.¹

Försäkringsgivarens ansvarighet skall för varje händelse, som medför skada, täcka skadestånd om tillhoppa tjugufem miljoner kronor i anledning av personskada *med begränsning till en miljon kronor för varje skadad eller dödad person* samt om tillhoppa en miljon kronor i anledning av skada å egendom.

Försäkringsgivarens ansvarighet skall för varje händelse, som medför skada, täcka skadestånd om tillhoppa tjugufem miljoner kronor i anledning av personskada samt om tillhoppa en miljon kronor i anledning av skada å egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1970. Äldre bestämmelser gäller fortfarande beträffande ansvarighet för händelse som inträffat dessförinnan.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den begränsning till 1 milj. kr. som för närvarande gäller enligt trafikförsäkringslagen beträffande försäkringsgivarens ansvarighet för varje skadad eller dödad person slopas.

¹ Senaste lydelse 1961:217.

1 *Bihang till riksdagens protokoll 1969. 9 saml. 1 avd. Nr 55*

Departementschefen

Vid lagrådsremissen anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Geijer*, följande.

Ägare av motorfordon är enligt lagen (1929:77) om trafikförsäkring å motorfordon (TFL) skyldig att ta och vidmakthålla trafikförsäkring för fordonet. Försäkringen skall för den som på grund av skada i trafik med fordonet i Sverige enligt lag är berättigad till skadestånd av fordonets ägare, brukare eller förare medföra rätt att utbekomma skadeståndet av försäkringsgivaren. Om denne inte har gjort annat förbehåll, gäller försäkringen också som ansvarsförsäkring mot försäkringstagarens ansvarighet för sådan skada. Försäkringsgivarens ansvarighet skall för varje händelse, som medför skada, täcka skadestånd om sammanlagt 25 milj. kr. med anledning av personskada med begränsning till 1 milj. kr. för varje skadad eller dödad person samt om tillhoppa 1 milj. kr. med anledning av egendomsskada (11 § TFL). Dessa belopp gäller sedan den 1 januari 1962. Dessförinnan utgjorde beloppen — efter höjningar år 1939 och år 1955 — resp. 600 000, 200 000 och 50 000 kr.

Försäkringsinspektionen har med skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 juni 1969 överlämnat en skrivelse från trafikförsäkringsföreningen till inspektionen den 27 juni 1969, vari föreningen hemställer att inspektionen lägger fram förslag om att begränsningen av försäkringsbeloppet per person helt slopas. I sin skrivelse tillstyrker inspektionen föreningens förslag.

Med anledning av dessa och vissa äldre framställningar i samma ärende av försäkringsinspektionen och trafikförsäkringsföreningen har en promemoria upprättats inom justitiedepartementet (stencil Ju 1969:21), vid vilken fogats inspektionens och föreningens skrivelser i juni 1969 jämte vissa bilagor i ärendet.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av försvarets civilförvaltning, statens vägverk, skadeståndskommittén, Folksam, Motororganisationernas Samarbetsdelegation (samarbetsorgan för Kungl. Automobil Klubben, Motorförarnas Helykterhetsförbund och Motormännens Riksförbund), Svenska Försäkringsbolags Riksförbund, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Trafikbilägares Riksorganisation och Trafikförsäkringsanstaltens nämnd.

I fråga om nu gällande bestämmelser om ersättning för skada i följd av trafik med motorfordon — i de delar som de är av intresse i detta sammanhang — samt innebörden av det förslag till ändrad lagstiftning på detta område som bilskadeutredningen lade fram år 1957 (SOU 1957:36) hänvisar jag till vad dåvarande chefen för justitiedepartementet anförde år 1961 i

proposition med förslag om höjning av trafikförsäkringssummorna (prop. 1961: 133).

Frågan om att helt slopa begränsningen av försäkringssummorna när det gäller personskada diskuterades i 1961 års proposition. I den framställning från försäkringsinspektionen som delvis låg till grund för propositionen uttalade inspektionen tvekan, om det var lämpligt att införa ett obegränsat trafikförsäkringsansvar. Inspektionen hänvisade särskilt till de olägenheter som kunde uppkomma när det gäller återförsäkring på den utländska försäkringsmarknaden. Samtidigt framhöll inspektionen att man inom trafikförsäkringsbranschen var enig om att trafikförsäkringen åtminstone i princip bör utan begränsning överta den skadeståndsskyldiges ansvarighet för trafikskada.

Föredragande departementschefen uttalade bl. a., att en maximering av försäkringssummorna skulle medföra vissa fördelar från återförsäkrings-synpunkt, vare sig behovet av återförsäkring kan täckas inom landet eller inte. Han ansåg vidare, att önskemålet att trafikförsäkringen skulle överta försäkringstagarnas hela skadeståndsskyldighet kan tillgodoses så gott som undantagslöst, om maximibeloppen sätts tillräckligt högt. Mot den bakgrunden anslöt sig departementschefen till försäkringsinspektionens ståndpunkt, att en i huvudsak formell begränsning av försäkringssummorna borde behållas.

Av vissa sammanställningar som trafikförsäkringsföreningen har gjort framgår, att trafikförsäkringsbolagen under tiden fram t. o. m. mars 1967 inte har handlagt något ärende, där skadebeloppet per person uppgått till eller överstigit 1 milj. kr. men att de under tiden april 1967—februari 1969 har handlagt sex sådana skadefall. Beloppen har i dessa fall varierat mellan ca. 1 milj. och 1,6 milj. kr. Under samma tid har handlagts ett flertal ärenden där skadebeloppet uppgått till belopp mellan 500 000 och 1 milj. kr. Samtliga dessa fall avser skadelidande som invalidiserats. I två av de sex fallen har inkomstunderlaget för livränteberäkningen fastställts och utgör 21 000—24 000 resp. 30 000—40 000 kronors årsinkomst. Det har således visat sig att vad man år 1961 bedömde som en enbart formell begränsning av trafikförsäkringsansvaret vid personskada under loppet av bara sju år har visat sig utgöra en reell begränsning, som kan drabba även personer i relativt blygsamma ekonomiska omständigheter.

Trafikförsäkringsföreningen har i sin nu aktuella framställning uttalat, att ersättningsbeloppen inom trafikförsäkringen efter hand blivit allt högre med sjunkande penningvärde och beroende på andra omständigheter. Enligt föreningen är det inte rationellt att ändra reglerna om försäkringssummans begränsning med bara ett eller ett par års mellanrum. Det är mest praktiskt att begränsningen av personskadebeloppet per person slopas och att man nöjer sig med att behålla det s. k. katastrofmaximum på 25 milj. kr.

Försäkringsinspektionen har i sin senaste framställning gjort uttalanden

av innebörd, att de återförsäkringsproblem som man tidigare har befarat att ett slopande av det individuella begränsningsbeloppet för personskada skulle ge upphov till inte längre torde behöva tillmätas samma betydelse som tidigare.

Samtliga remissinstanser har tillstyrkt att begränsningsbeloppet per person vid personskada helt slopas.

För egen del anser jag övertygande skäl föreligga för en reform i denna riktning. Personskadorna i trafiken utgör ett allvarligt socialt problem. Det är angeläget att de skadelidande bereds bästa möjliga skydd. Den naturliga ordningen är att trafikförsäkringen så långt det är tekniskt och ekonomiskt möjligt övertar trafikskadeansvaret. Eftersom det personliga skadeståndsansvaret för ägare, brukare och förare av motorfordon inte är begränsat, kan begränsningar av försäkringssummorna leda till att enskilda personer drabbas av ett betungande ekonomiskt ansvar. Även på de skadevållandes sida föreligger alltså ett skyddsbehov som är behjärtansvärt.

Reglerna om försäkringsansvarets begränsning torde ursprungligen ha betingats av försäkringsmässiga hänsyn och av nödvändigheten att hålla kostnaderna för försäkringen på en rimlig nivå. I det förstnämnda hänseendet är det återförsäkringsproblemen som har spelat roll och som ännu vid tiden för den senaste höjningen av begränsningsbeloppet för personskada blev av avgörande betydelse för valet mellan att slopa begränsningen och att höja beloppet. Som framgår av det föregående har emellertid dessa problem inte längre en sådan betydelse. De kan därför enligt min mening inte åberopas för ett vidmakthållande av den individuella begränsningen. Det torde däremot av hänsyn till återförsäkringsbehovet vara nödvändigt att behålla en totalbegränsning av försäkringsansvaret. Det nuvarande beloppet om 25 milj. kr. vid personskada har hittills visat sig å ena sidan vara tillfredsställande från återförsäkringssynpunkt och å andra sidan vara så väl tilltaget att det åtminstone för överskådlig tid inte representerar någon reell begränsning av skadeersättningarna. Det synes därför inte från någon synpunkt finnas behov av att ändra beloppet. Inte heller när det gäller begränsningsbeloppet vid egendomsskada har hittillsvarande erfarenheter gett vid handen att det föreligger behov att höja beloppet.

Premiekostnadssynpunkterna får allt mindre betydelse efter hand som riskutjämningen ökar med bilismens expansion. Erfarenheterna talar för att ett slopande av det individuella begränsningsbeloppet för personskada inte behöver medföra nämnvärd, om ens någon premiehöjning. Jag vill särskilt erinra om att höjningen per den 1 januari 1962 av personskadebeloppet från 200 000 till 1 milj. kr. per person genomfördes utan att det utlöste någon omedelbar premiehöjning.

Det bör slutligen framhållas att den ifrågasatta reformen skulle bringa det svenska systemet i närmare överensstämmelse med den ordning som gäl-

ler i ett flertal andra europeiska länder. Trafikförsäkringssummorna vid personskada är sålunda obegränsade i Belgien, Storbritannien, Finland, Irland, Jugoslavien, Polen, Tjeckoslovakien och Ungern.

Under hänvisning till det anförda vill jag förorda att 11 § TFL ändras på sådant sätt att den nuvarande föreskriften om begränsning av trafikförsäkringsgivares ansvarighet vid personskada till 1 milj. kr. per person utgår.

Lagändringen bör träda i kraft den 1 januari 1970. Paragrafen i dess nya lydelse torde enligt allmänna grundsatser bli tillämplig endast på skadefall som inträffar efter ikraftträdandet. Någon särskild övergångsbestämmelse synes därför i och för sig inte vara nödvändig. I klarhetens intresse förordar jag emellertid att det i likhet med vad som skedde vid den senaste höjningen av begränsningsbeloppen ges en uttrycklig föreskrift om att äldre bestämmelser skall tillämpas in fråga om ansvarighet för händelse som har inträffat dessförinnan.

Lagrådet

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får därför hemställa,

att riksdagen bifaller förevarande proposition, nr 157.

Stockholm den 3 december 1969

På första lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Hjorth (s), Lidgard (m) och fru Lilly Ohlsson (s);

från andra kammaren: fru Löfqvist (s), herrar Dockered (cp), Jönsson i Malmö (s), Johansson i Växjö (cp), Oskarson (m), fru Bergander (s), fru Anér (fp) och fröken Åsbrink (s).